

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО

УДК 349.22

DOI 10.32782/2523-4269-2023-83-18-22

Клемпарський Микола Миколайович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного, трудового права та права соціального забезпечення
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7948-5706>

Назимко Олена Вікторівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного та господарського права
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5418-7438>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НЕПОВНОЛІТНІХ

У статті досліджено особливості правового регулювання праці неповнолітніх. Проаналізовано думки й погляди вітчизняних науковців щодо визначення поняття неповнолітніх і визначено їх місце в соціумі. З'ясовано, що неповнолітні працівники – це специфічна категорія працівників, які відрізняються за віком, наявними трудовими правами, сукупністю додаткових форм захисту з боку держави в процесі здійснення своєї трудової діяльності. Зауважено, що головним завданням держави в частині регулювання праці неповнолітніх є приведення у відповідність нормативно-правової бази із реаліями вітчизняного ринку праці, що дасть змогу розкрити суть, специфіку, тенденції та реальні можливості впливу міжнародно-правових актів на працю вказаної категорії осіб. Проаналізовано норми чинного трудового законодавства, які регулюють працю найманих працівників, і визначено, що законодавчі норми щодо захисту життя і здоров'я неповнолітніх осіб, котрі прописані в чинному КЗпП України, мають чітку орієнтацію на захист насамперед усіх прав і свобод працівника. Особливу увагу приділено нормам міжнародного права, правові позиції яких є необхідними й у вітчизняному законодавстві. Наголошено, що праця неповнолітніх є одним з головних складників трудових правовідносин і її правове регулювання має відповідати всім міжнародним стандартам. В Україні для неповнолітніх осіб створено спеціальне правове підґрунтя для реалізації своїх трудових прав, проте недобросовісні роботодавці та низький рівень освіченості молоді зі своїми законними правами створюють підстави для численних зловживань і порушень з боку працедавців. Зроблено висновок, що серед основних шляхів вирішення проблем у сфері праці неповнолітніх є посилення проведення превентивних заходів з інформаційно-роз'яснювальної роботи серед навчальних закладів і закладів різного ступеня післяшкільної освіти, посилення контролю за дотриманням трудового законодавства серед роботодавців, перегляд штрафних санкцій у бік збільшення за експлуатацію праці молоді загалом та утиск її прав і свобод на першому робочому місці зокрема.

Ключові слова: праця, неповнолітні, молодь, правове регулювання, гарантії, реалізація прав.

Постановка проблеми. В умовах реформування трудового законодавства й у світлі соціально-економічних змін, які відбуваються в нашій державі, особливо актуальним постає питання регулювання трудової діяльності молоді, адже саме вона є запорукою розвитку демократичного суспільства, основою трудового потенціалу країни. Однак саме неповнолітні найчастіше стикаються в реальному житті з труднощами під час реалізації свого права на працю, адже дуже часто їм бракує мінімального практичного досвіду, професійних знань і навичок, а також елементарної моральної невідповідності в питаннях, що стосуються конкуренції у сфері трудових правовідносин. А отже, беручи до уваги той факт, що Україна обрала шлях євроінтеграції та запровадження відповідних європейських стандартів у соціально-економічній сфері, актуальною є зміна чинного трудового законодавства загалом та у сфері захисту трудових прав неповнолітніх зокрема. Саме тому розроблення дієвого уніфікованого й зрозумілого механізму правового регулювання праці неповнолітніх осіб має відбуватися відповідно до норм Конституції України, загальноприйнятих міжнародних принципів і специфіки менталітету вітчизняного суспільства. Несвочасне реагування на наявні проблеми зумовлюють брак кваліфікованої робочої сили в перспективі й відтік потенційного кадрового потенціалу за кордон.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання праці неповнолітніх неодноразово були предметом дослідження Л.Я. Гінцбурга, Ю.В. Грицай, О.О. Голованової, В.В. Жернакова, М.І. Іншина, Д.О. Карпенка, Л.В. Мединської, Є.О. Монастирського, В.Ф. Пузирного, О.І. Процевського, О.С. Реус, Г.І. Чанишевої, О.М. Ярошенка та ін. Однак, незважаючи на чималу кількість наукових досліджень у зазначеній сфері, проблеми правового регулювання праці неповнолітніх в умовах сьогодення так і залишаються до кінця не вивченими, що зумовлено передусім соціально-економічними змінами в нашій країні.

Не вирішені раніше проблеми. В умовах сьогодення праця є важливою умовою життєдіяльності будь-якої особи. Тож праця неповнолітніх, як і інших осіб, є невід'ємним складником природного процесу зміни поколінь, необхідним для забезпечення сталого розвитку. Тому в сучасних умовах постає питання негайного перегляду правового регулювання трудової зайнятості неповнолітніх осіб, оскільки початок трудової діяльності є важливим етапом для кожної людини, тим паче для неповнолітньої, адже в такому віці ще відбувається процес формування особистості з певним набором психологічних і фізіологічних якостей. Несвочасний початок трудової діяльності для неповнолітньої особи може призвести до різного роду фобій і комплексів, що надалі негативно позначиться не тільки на професійній кар'єрі такої особи, а й на здоров'ї та житті загалом, адже неповнолітні особи є особливою соціально-демографічною групою з певними специфічними ознаками, що вирізняють їх з-поміж інших категорій працівників. Ця особливість зумовлена віковими аспектами та місцем, які неповнолітні займають у суспільному житті. З огляду на це, реалізація прав неповнолітніх на працю є вкрай необхідним завданням для держави, як наслідок, існують актуальні передумови для правового регулювання в цій сфері. Відтак, розпочинаючи трудове життя, молоді люди хочуть бути захищеними, тому держава повинна надати їм повноцінні умови праці й гідну оплату. Однак реалії сьогодення дають змогу говорити інакше, адже досить часто на практиці роботодавці порушують нор-

ми чинного законодавства, що призводить до негативних наслідків у сфері праці як для неповнолітніх осіб, які тільки починають свій трудовий шлях, так і для всієї економіки загалом, тому що в перспективі втрачаються вмотивовані трудові ресурси. З указаною позицією погоджується й О.М. Ярошенко, який відзначає, що ситуація з питання працевлаштування молодих людей у нашому суспільстві є досить суперечливою, адже гарантії та норми щодо регулювання праці вказаної категорії осіб хоча й законодавчо закріплені, однак на практиці зовсім не працюють [1, с. 207]. Тому неповнолітні піддаються негативному впливу як з боку суспільства, так і з боку роботодавця, що проявляється в зневажливому ставленні до них. З приводу цього слушною є позиція К.Р. Рибалка, який відзначає, що роботодавці воліють мати у своєму підпорядкуванні досвідчених, сумлінних, освічених і, найголовніше, таких працівників, які вже мають стаж роботи [2, с. 51]. Зазначене дає право говорити про реальні проблеми, які існують у чинному законодавстві у сфері працевлаштування неповнолітніх, що призводить до порушення права на працю вказаної категорії осіб. Стосовно цього В.І. Прокопенко досить влучно зазначав, що умови праці неповнолітніх повинні відрізнятися від умов праці дорослих працюючих, що зумовлено насамперед фізіологічними особливостями організму підлітків, який тільки формується, а також відсутністю в більшості з них відповідної професії і спеціальності [3, с. 388]. Аналізуючи думки авторів, варто також підкреслити, що вимоги роботодавців до працівників аж ніяк не відповідають тим характеристикам, з якими вступають неповнолітні у свої перші трудові правовідносини. Отже, головним завданням держави в частині регулювання праці неповнолітніх є приведення нормативно-правової бази у відповідність із реаліями вітчизняного ринку праці, що дасть змогу розкрити суть, специфіку, тенденції та реальні можливості впливу міжнародно-правових актів на працю вказаної категорії осіб.

Метою статті є дослідження особливостей правового регулювання праці неповнолітніх. Для досягнення поставленої мети у статті здійснюється аналіз законодавства, яке визначає право неповнолітніх на працю та порядок його реалізації на практиці.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових соціально-економічних прав будь-якого громадянина є право на працю та відповідний заробіток. Указане право на працю визнане й закріплене в законодавстві всіх цивілізованих країн. Так, у ст. 43 Конституції України зазначено [4]: «Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується». Адже в основі успішного існування й розвитку суспільства є готовність молоді працювати та розвиватися в межах власної країни. Тому, досліджуючи правове регулювання праці неповнолітніх, передусім пропонуємо визначити, яких осіб варто вважати неповнолітніми особами. Так, О.С. Реус у наукових дослідженнях пропонує вживати термін «неповнолітня працююча молодь», яку визначає як особливу соціально-демографічну групу людей до 18 років, що відрізняються між собою віком, публічно-правовим становищем, наявністю додаткових трудових пільг і гарантій, які надаються державою в процесі здійснення ними трудової діяльності [5, с. 9]. Л.В. Мединська визначає, що неповнолітні працівники – це особлива категорія працівників, яка відрізняється від інших працівників не лише віком, а й правовим становищем, наявністю додаткових трудових пільг і га-

рантій, наданих їм державою під час виконання трудової діяльності з урахуванням стану здоров'я та умов праці [6, с. 82]. Аналізуючи думки вчених, необхідно зазначити, що ми більше погоджуємося з визначенням Л.В. Мединської та вважаємо, що неповнолітні працівники – це специфічна категорія працівників, яка відрізняється віком, наявними трудовими правами, сукупністю додаткових форм захисту з боку держави в процесі здійснення своєї трудової діяльності. Отже, соціальне становище неповнолітніх вимагає найпильнішої уваги з боку права, що передбачає застосування положень чинних нормативно-правових актів у сфері праці неповнолітніх і пов'язаних із нею відносин.

Досліджуючи особливості правового регулювання праці неповнолітніх, передусім доцільно виокремити нормативно-правові акти, які регламентують працю неповнолітніх в Україні, а саме: Конституцію України, Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП України), Закони України «Про відпустки», «Про охорону праці», накази Міністерства охорони здоров'я України тощо. Варто відзначити, що основне місце посідає Кодекс законів про працю України, який визначає не лише основні права й обов'язки неповнолітніх, а й пільги, якими користуються неповнолітні під час виконання ними трудових обов'язків. Зокрема, у ст. 187 КЗпП України зазначено: «Неповнолітні, тобто особи, що не досягли вісімнадцяти років, у трудових правовідносинах прирівнюються у правах до повнолітніх, а в галузі охорони праці, робочого часу, відпусток та деяких інших умов праці користуються пільгами, встановленими законодавством України» [7]. Отже, норми чинного трудового законодавства містять принципи рівності всіх громадян, що проявляється в наданні рівних прав на працю кожному громадянину, у тому числі й неповнолітнім. Водночас варто пам'ятати, що під час прийняття на роботу неповнолітньої особи їй має виповнитися не менше ніж 16 років. Як виняток, у 15 років неповнолітні особи можуть влаштуватися на роботу лише з дозволу батьків чи осіб, які їх замінюють [7]. При цьому треба зазначити, що серед особливостей працевлаштування неповнолітніх є й умови укладання трудового договору з останніми. Так, ст. 24 КЗпП України визначає, що трудовий договір із неповнолітніми в обов'язковому порядку укладається в письмовій формі, що є досить доречним, оскільки сприяє підвищенню правової захищеності цієї категорії працівників у трудових правовідносинах. Аналізуючи чинне трудове законодавство, доцільно також відзначити, що, хоча КЗпП України й прирівнює неповнолітніх до повнолітніх осіб, норми чинного трудового законодавства містять і низку пільг, якими наділяються неповнолітні під час виконання ними трудових обов'язків. Зокрема, ст. 194 КЗпП України неповнолітнім надається скорочення тривалості щоденної роботи, при цьому оплата праці за таку роботу прирівнюється до оплати праці працівників при повній тривалості щоденної роботи. Норми вказаної статті також гарантують неповнолітнім, які допущені до відрядних робіт, на оплату таких відрядних на рівні з дорослими працівниками за відрядними розцінками [7]. Серед указаних пільг варто виокремити й право неповнолітніх на щорічну відпустку, яка надається в зручний для них час, що чітко регламентовано ст. 195 КЗпП України та ст. 10 Закону України «Про відпустки». Зокрема, указані нормативні документи визначають: «... щорічна основна відпустка повної тривалості надається неповнолітньому працівникові за його бажанням у зручний для нього час. При цьому щорічна відпустка повної тривалості

може надаватися неповнолітньому в перший рік його роботи на підприємстві, навіть якщо він ще не відпрацював шість безперервних місяців на цьому підприємстві. Для цього неповнолітньому працівникові потрібно лише подати заяву» [8]. Варто підкреслити, що норми вітчизняного трудового законодавства в частині регулювання праці неповнолітніх, на нашу думку, є такими, що захищають інтереси та права молоді у відносинах із роботодавцем. Важливої уваги потребують і норми трудового законодавства, які гарантують неповнолітнім працівникам певний обсяг прав, серед яких передусім варто виокремити право на безпечні умови праці. Зокрема, ст. 11 Закону України «Про охорону праці» визначає, що «не допускається залучення неповнолітніх до праці на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, до нічних, надурочних робіт та робіт у вихідні дні, а також до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми, відповідно до переліку важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, граничних норм підіймання і переміщення важких речей, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я» [9]. Указана норма закріплена й у ст. 190 КЗпП України. Отже, бачимо, що законодавчі норми щодо захисту життя та здоров'я неповнолітніх осіб, які прописані в чинному КЗпП, мають чітку орієнтацію на захист передусім усіх прав і свобод працівника.

Особливу увагу під час розгляду механізму правового регулювання праці неповнолітніх варто приділити нормам міжнародного права. Зокрема, у Конвенції МОП «Про мінімальний вік для прийому на роботу» від 26.06.1973 № 138 ідеться про те, що кожен член Організації не допускає до роботи за наймом або до іншої роботи за будь-якою іншою професією підлітків молодших за 15 років. Також у Конвенції мова йде про те, що допуск до особливо шкідливих і важких робіт неможливий до досягнення особами 18-річного віку. Проте вказаним документом обумовлено ситуації, за яких у певних країнах можливо законодавчо встановлювати вік у 16 років для допуску до такої роботи за умови, що буде дотримано всіх необхідних умов для збереження життя та здоров'я неповнолітньої особи, а також проведення всіх необхідних процедур у частині навчання й підготовки [10]. Як бачимо, міжнародні норми, які затверджені ще в минулому столітті, повністю відповідають тій ситуації, яка нині складається на ринку праці. Неповнолітні особи й зараз потребують особливої уваги та посиленого захисту в трудових правовідносинах, хоча частково акцент усе ж таки припадає на країни пострадянського простору і третього світу. Водночас Рекомендація МОП № 146 щодо мінімального віку для приймання на роботу наголошує, що має бути зроблено все необхідне щодо досягнення всіма країнами мінімального віку для приймання на роботу на рівні 15 років, а у сферах із підвищеною небезпекою для життя та здоров'я – на рівні 18 років [11]. На нашу думку, указана рекомендаційна позиція МОП є важливою та доречною й дотепер. Соціально-економічні проблеми неможливо вирішувати за рахунок пониження мінімального віку приймання на роботу. Такий захід може мати тільки короточасний характер, адже залучення неповнолітніх осіб до роботи в занадто ранньому віці може виявити приховані проблеми через пару десятиріч як у частині фізіологічного, так і в частині психологічного характеру. Варто наголосити, що праця

неповнолітніх є одним із головних складників трудових правовідносин і її правове регулювання має відповідати всім міжнародним стандартам. В Україні для неповнолітніх осіб створено спеціальне правове підґрунтя для реалізації своїх трудових прав, проте недобросовісні роботодавці й низький рівень обізнаності молоді зі своїми законними правами створюють підстави для численних зловживань і порушень з боку працедавців.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можемо констатувати, що правове регулювання праці неповнолітніх в Україні є неефективним. Нормативно-правова база, яка регулює трудові правовідносини неповнолітніх у сфері праці, ураховує всі рекомендації Конвенції Міжнародної організації праці й теоретично виглядає

досить актуальною й такою, що спрямована на захист інтересів неповнолітніх. Однак реалії сучасного ринку праці та ситуації, що виникають на практиці, підтверджують існування проблем. Переважно це стосується необізнаності молоді у своїх трудових правах і гарантіях, які вони мають на першому робочому місці, і зобов'язаннях роботодавців щодо них. Частковим розв'язанням таких проблем могло б бути посилення превентивних заходів з інформаційно-роз'яснювальної роботи серед учнів навчальних закладів і закладів різних ступенів освіти, посилення контролю за дотриманням трудового законодавства серед роботодавців, перегляд штрафних санкцій за експлуатацію праці молоді й утиск її прав і свобод на першому робочому місці зокрема.

Список використаних джерел

1. Ярошенко О.М. Проблеми та перспективи правового регулювання зайнятості та праці молоді. *Вісник Академії правових наук України*. 2004. № 4 (39). С. 205–213.
2. Рибалко К.Р. Проблемні аспекти працевлаштування та трудової діяльності неповнолітніх. *Наука у контексті сучасних глобалізаційних процесів*. 2017. Том 4. С. 50–52.
3. Прокопенко В.І. Трудове право України : підручник. Харків : Консум, 1998. 480 с.
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Реус О. Правове регулювання трудової діяльності неповнолітніх в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2009. 17 с.
6. Мединська Л.В. Правове регулювання праці неповнолітніх за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 3. С. 80–82.
7. Кодекс законів про працю України : Закон від 10.12.1971 № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
8. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 № 505/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 2. Ст. 5.
9. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2695-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49. Ст. 668.
10. Про мінімальний вік для прийому на роботу : Конвенція Міжнародної організації праці від 06.06.1973 № 138. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/993_054.
11. Щодо мінімального віку для приймання на роботу : Рекомендація Міжнародної організації праці від 06.06.1973 № 146. URL: https://www.zakon.cc/law/document/read/993_077.

References

1. Yaroshenko O.M. [2004] Problemy ta perspektyvy pravovoho rehulyuvannya zaynyatosti ta pratsi molodi. [Problems and prospects of legal regulation of youth employment and labor]. *Visnyk Akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*. 2004. № 4 (39). S. 205–213 [in Ukrainian].
2. Rybalko K.R. [2017] Problemnii aspekty pratsyevlashtuvannya ta trudovoyi diyal'osti nepovnolitnikh. [Problematic aspects of employment and labor activity of minors]. *Nauka u konteksti suchasnykh hlobalizatsiynykh protsesiv*. Tom 4. 2017. S. 50–52 [in Ukrainian].
3. Prokopenko V. I. [1998] Trudove pravo Ukrainy [Labor law of Ukraine]: pidruchnyk. X. : Konsum, 1998. 480 s. [in Ukrainian].
4. Konstytutsiya Ukrainy [1996] [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 1996, № 30, st. 141 [in Ukrainian].
5. Reus O. [2009] Pravove rehulyuvannya trudovoyi diyal'nosti nepovnolitnikh v Ukraini [Legal regulation of labor activity of minors in Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.05. Kharkiv, 2009. 17 s. [in Ukrainian].
6. Medyn's'ka L.V. [2016] Pravove rehulyuvannya pratsi nepovnolitnikh za zakonodavstvom Ukrainy. [Legal regulation of labor of minors under the legislation of Ukraine]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. 2016. № 3. S. 80–82 [in Ukrainian].
7. Kodeks zakoniv pro pratsyu Ukrainy [1971] [Labor Code of Ukraine]: Zakon vid 10 hrud. 1971 r. № 322-VIII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady URSR. 1971. Dodatok do № 50. St. 375 [in Ukrainian].
8. Pro vidpustky [1997] [About holidays]: Zakon Ukrainy vid 15 lystopada 1996 r. № 505/96-VR. Vidomosti Verkhovnoyi Ukrainy. 1997. № 2. St. 5 [in Ukrainian].
9. Pro okhoronu pratsi [1992] [About labor protection]: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnya 1992 r. № 2695-XII. Vidomosti Verkhovnoyi Ukrainy. 1992. № 49. St. 668 [in Ukrainian].
10. Konventsiya Mizhnarodnoyi orhanizatsiyi pratsi «Pro minimal'nyy vik dlya pryomu na robotu» [1973] [Convention of the International Labor Organization «On the Minimum Age for Admission to Employment»] № 138 vid 06 chervnya 1973 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/993_054 [in Ukrainian].
11. Rekomendatsiya Mizhnarodnoyi orhanizatsiyi pratsi «Shchodo minimal'noho viku dlya pryumannya na robotu» [1973] [Recommendation of the International Labor Organization «On the minimum age for admission to work»]. № 146 vid 06 chervnya 1973 roku. URL: https://www.zakon.cc/law/document/read/993_077 [in Ukrainian].

Klemparsky Mykola,

Doctor of Law, Professor,

Professor of the Department of Civil, Labor law and Social security Law

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7948-5706>

Nazymko Olena,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Civil and Economic Law

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5418-7438>

LEGAL REGULATION OF LABOR OF MINORS

The article examines the peculiarities of the legal regulation of the work of minors. The opinions and views of domestic scientists regarding the definition of the concept of minors were analyzed and their place in society was determined. It was determined that underage workers are a specific category of workers, differing in age, existing labor rights, and a set of additional forms of protection from the state in the process of performing their labor activities. It was noted that the main task of the state in the part of regulating the labor of minors is to bring the legal framework into line with the realities of the domestic labor market, which will make it possible to reveal the essence, specificity, trends and real possibilities of the influence of international legal acts on the work of the specified category of persons. The norms of the current labor legislation, which regulate the work of hired workers, were analyzed and it was determined that the legislative norms regarding the protection of the life and health of minors, which are prescribed in the current Labor Code, have a clear orientation to the protection, first of all, of all the rights and freedoms of the employee. Special attention is paid to the norms of international law, the legal positions of which are also necessary in domestic legislation. It was emphasized that the work of minors is one of the main components of labor relations and its legal regulation should meet all international standards. In Ukraine, a special legal basis has been created for minors to exercise their labor rights, but unscrupulous employers and the low level of education of young people with their legal rights create grounds for numerous abuses and violations by employers. It was concluded that among the main ways to solve problems in the field of minors' work are: strengthening of preventive measures for information and explanatory work among educational institutions and institutions of various levels of post-school education, strengthening of control over compliance with labor legislation among employers, revision of fines increase due to the exploitation of youth labor and oppression of their rights and freedoms at the first workplace in particular.

Key words: labor, minors, youth, legal regulation, guarantees, realization of rights.

Надіслано до редколегії 20.05.2023